

Sekty, psychická manipulácia a význam prevencie

Dana Rosová

SÚHRN

V odbornom príspevku definujeme pojem sekta, jej hlavné znaky, uvádzame typy siekt a kultov, zaoberáme sa psychickou manipuláciou, skupinami, ktoré sú najviac ohrozené, zdôrazňujeme význam prevencie, ako sa chrániť pred vplyvom siekt a kultov.

ABSTRACT

The scholarly article defines notion of the term „sect“, its main features; itimizes sect and cult types; discusses psychological manipulation and most vulnerable groups; accentuates the importance of prevention; and describes strategies to protect oneself against the sects and cults´ influence.

ÚVOD

Čo to vlastne sekta je? Ako môžeme zistiť, či používa prvky psychickej manipulácie? Možno aj vo vašej škole je dieťa, ktoré patrí do náboženskej skupiny, radenej k nebezpečným. Kultová závislosť ostáva stále bielym miestom aj napriek tomu, že sa považuje za jednu z najťažších foriem závislostí. Neovplyvňuje totiž len to, čo budeme jesť, ako sa budeme obliekať, ale diktuje nám, aj to, čo si treba myslieť, čo a ako prežívať, ako sa správať.

1. SEKTA

Pri hľadaní vhodnej definície kultu, alebo sekty, sa stretne so značnou terminologickou nejednotnosťou. Z teologického hľadiska je učenie sekty časťou konkrétneho náboženského učenia vytrhnutého z kontextu — tá je absolutizovaná a interpretovaná ako samostatná vierouka. Z hľadiska sociológie a kultúrnej antropológie sú sekty zamerané proti majoritnej kultúre, spoločnosti a štátu, prípadne sú k nim ľahostajné. Na rozdiel od cirkví, ktoré sa usilujú o spoluprácu so štátom a svojich členov vedú k rešpektovaniu inštitúcií. Pohľad sociálnej patológie na sekty je, že sú to totalitným spôsobom organizované skupiny s pevnou ideológiou. Podľa Webstera (In: Hassan, 1994, s. 65) je „kult malý, alebo úzky krúžok ľudí, ktorých spája oddanosť alebo nadšenie pre nejaký umelecký či intelektuálny program, snahu, osobnosť alebo cieľ.“ Hassan o deštruktívnom kulte hovorí v prípade, že skupina používa prvky psychickej manipulácie, ovplyvňuje prežívanie, správanie a myslenie jednotlivca a tým rozkladá ľudskú identitu a nahrádza ju identitou novou.

1.1. PSYCHICKÁ MANIPULÁCIA

Psychická manipulácia je podľa Hassana systém techník, ktoré rozkladajú ľudskú identitu, potláčajú samostatnosť myslenia a slobodu rozhodovania.

Zo sociálnej psychológie je známe, že správanie človeka ovplyvňujú okrem motívov aj jeho postoje. Leon Festinger v teórii kognitívnej disonancie tvrdí, že ak zmeníme ľudské správanie, zmení sa aj myslenie a cítenie človeka tak, aby disonancia bola čo najmenšia. „Z hľadiska sociálnej patológie je psychická manipulácia pôsobenie na kognitívne, emotívne a konatívne aspekty ľudskej psychiky, ktoré postupne vedú k premene osobnosti manipulovaného jedinca — a tým k zmene jeho prežívanie, uvažovania a správania.“ (Vágnerová 2002, s. 383).

Psychická manipulácia zahŕňa štyri zložky: riadené správanie, riadené myslenie, riadené cítenie a riadené informácie.

1/Riadené správanie znamená kontrolu individuálnej reality, kontrolu prostredia — miesta, v ktorom človek žije, šiat, jedla, spánku, práce, rituálov a iných činností. Potreba ovládať ľudské správanie vedie k vytvoreniu tvrdého režimu v sektách. Akýkoľvek prejav individualizmu sa odsudzuje.

2/Riadené myslenie zahŕňa dôkladnú indoktrináciu členov tak, že si vštepiu učenie sekty, osvoja si nový systém vyjadrovania a metódy zabraňujúce slobodnému mysleniu, pretože myseľ musí ostať „sústredená“. Neustále opakovanie doktríny má charakter rituálu, oslabuje pozornosť i racionálnu kontrolu. Napr. v sekte Hare Krišna je to opakované spievanie mantier, džapovanie. V podstate ide o zahltenie vedomia stereotypnými podnetmi a emotívny spôsob ich spracovania. Kvalita informácií nie je významná.

3/Riadené emócie vhodnými prostriedkami sú vina a strach, ktoré vedú k poslušnosti a konformite. Najviac sa cení oddanosť a lojálnosť. Členovia nesmú dávať najavo negatívne emócie. Sú školení tak, aby sa nezaujímal o uspokojovanie svojich potrieb, ale sledovali len záujmy skupiny. Vyznávanie hriechov a nesprávnych názorov je tiež mocným prostriedkom manipulácie, všetky informácie môžu byť použité proti svedajúcemu sa. Veľmi účinnou formou riadenia emócií sú fóbie. Členom sa vštepuje, že ak by opustili skupinu, prepadli by temným silám, šialenstvu, ich blízkych by postihlo nešťastie, choroby alebo smrť. V zhubnom kulte neexistuje legitímny dôvod odchodu.

4/Riadené informácie Poslednou zložkou psychickej manipulácie je selekcia informácií. Ľudia žijúci v sektách nemajú v podstate žiadny prístup k novinám, TV, alebo rozhlasu. Väčšinou nemajú ani trochu voľného času, ich deň je naplnený prácou pre skupinu. Ak čítajú, tak prevažne kultovú propagandu, alebo cenzurované texty. Kritizovať vodcu, alebo náuku, je prísne zakázané. Členovia sa navzájom špehujú. Je zakázaný styk s bývalými členmi, alebo osobami, ktoré sa na skupinu pozerajú kriticky. Kontroluje sa korešpondencia i telefonické rozhovory (Abgrall 1996).

2. HLAVNÉ ZNAKY SEKTY

Rôzne sekty sa môžu líšiť stupňom snahy o ovplyvnenie a manipuláciu so svojimi členmi. V každom zo znakov sekty môžeme nájsť prvky psychickej manipulácie.

- Autoritárstvo: Vodca alebo vedenie skupiny má pravdu za každých okolností a vo všetkom. Všetko, čo vedenie prikáže, sa bez ďalších otázok plní. Vodca má autoritu nad učením, členovia prijímajú jeho interpretácie bez spochybnovania.

- Opozícia: Vyznanie, prax i hodnoty sektárskych hnutí sú v protiklade s vyznaním, praxou a hodnotami prevládajúcej kultúry. Zo spoločenských inštitúcií je opozičným postojom siekt pravdepodobne najviac postihnutá rodina. Deti sú často vychovávané spoločne, rodičia ich môžu navštíviť len zriedka. Je im vštepované, že vedúci sekty a celá skupina majú prednosť pred rodičmi. Čas na hranie je obmedzený, alebo úplne vylúčený. Ak majú deti možnosť získať nejaké vzdelanie, často je to nedostatočné.
- Elitistická mentalita — výlučnosť: Komunita je presvedčená, že bola vybratá Bohom, aby vyviedla ľudstvo z temnoty. Pocit vyvolenia však so sebou nesie aj bremeno zodpovednosti.
- Zákonníctvo: Sekta je prísne štrukturovaná. Pravidlá ovládajú nielen duchovné záležitosti, ale aj drobnosti každodenného života. Veľký dôraz sa kladie na sankcie a tresty.
- Ekonomické vydieranie: Vyžadovanie finančných príspevkov od členov, až po odovzdanie celého majetku.
- Subjektívnosť: Sekty kladú výrazný dôraz hlavne na skúsenosti — pocity a emócie. To súvisí s antiintelektualizmom. Potláča sa racionálne myslenie a znižuje sa hodnota vzdelania.
- Pocit prenasledovania: Vedomie prenasledovania vedie k posilneniu pocitu výlučnosti a k väčšej závislosti na skupine, ktorá je chápaná ako jediné bezpečné miesto.
- Ezoterika: Hnutia sú plné tajnostkárstva a utajovania.
- Protikňazskosť: Vodcovia siekt sú väčšinou laici, nemajú teologické vzdelanie (Enroth 1995).

3. MÝTY O SEKTÁCH

K úspechu siekt prispievajú aj niektoré všeobecne uznávané a prijímané mýty:

1. mýtus: Človek je tvor racionálny: Často vychádzame z mylného predpokladu, že človek je tvor racionálny a že si sám rozumovo vybral členstvo v nejakej pochybnej skupine. Je smutné, že nevidíme súvislosť medzi psychickou manipuláciou a jej vplyvom na rozumové správanie človeka. Zasahovaním do fyziológie človeka (napríklad nedostatok spánku a jedla, zmena prostredia) sa rozkladá jeho schopnosť racionálne myslieť a rozhodovať sa.

2. mýtus: Mne sa to nemôže stať: Mnohí z nás sú tiež presvedčení o vlastnej nezraniteľnosti, čo sa prejavuje tvrdením: „Mne sa to nemôže stať.“ Človeka, ktorý sa stal členom sekty, zvykneme obviňovať. Považujeme ho za hlupáka, ktorý sa chcel vyhnúť zodpovednosti a našiel si niekoho, kto ho vedie. Sme presvedčení, že sme múdrejší a lepší ako ostatní. Pritom pravda je taká, že pôsobenie psychickej manipulácie sa deje na podvedomej úrovni a môže jej podľahnúť každý z nás.

3. mýtus: Náboženská viera ochraňuje pred vplyvom siekt: Na Slovensku sa podľa posledného sčítania ľudu hlási vyše 80% obyvateľov ku kresťanstvu. Podľa ďalšieho z mýtov, veriacich ľudí ich viera automaticky chráni pred vplyvom deštruktívnych skupín. Tu musíme zdôrazniť, že dôležitejšie než vonkajšie prejavy zbožnosti, je hlboké zvnútorňovanie viery.

Výskumy z deväťdesiatych rokov v USA uvádzajú, že až 72,1% bývalých členov sekty Church Universal and Triumphant pochádzalo pôvodne z kresťanského prostredia (Škodová, I. — Škodová, Z. 2002). Sú to výsledky vnášajúce pochybnosti do presvedčenia o ochrannom vplyve viery a sú hodné ďalšieho skúmania v slovenských podmienkach.

4. mýtus: Manipulácia je „normálna“: Manipulácia je súčasťou nášho života a tak je „normálne“, že manipulujeme a sme manipulovaní všetci a neustále, či už médiami, reklamou, politikmi alebo aj svojimi blízkymi. Takéto zľahčovanie prináša so sebou nebezpečie, pretože sa znižuje naša citlivosť voči manipulatívne správaniu. Presne definovať slová manipulovať a byť manipulátorom je obtiažne. Každý z nás z času na čas manipuluje (vedome alebo nevedome) v snahe získať určité výhody, alebo presadiť svoj názor. Zvyčajne je to však prechodný spôsob správania. Byť manipulátorom znamená neustále zneužívanie všetkých ľudí v okolí na dosiahnutie svojich cieľov. Manipulátor na to používa všetky možné dostupné prostriedky, či už fyzické alebo psychické, bez ohľadu na morálku a mravnosť.

5. mýtus: Každý vodca sekty je charizmatická osobnosť: Niektorí autori upozorňujú na to, že členovia skupiny si z vodcu manipulanta a charizmatickú osobnosť môžu vytvoriť aj sami. Začnú mu pripisovať nadprirodzené schopnosti a vlastnosti, ktoré v skutočnosti nemá (len o nich dokáže zanietene a oduševnene rozprávať). Vytvoria si z neho „boha“, absolútnu autoritu. Prvotná aktivita teda vychádza od ľudí „zdola“. Ak vodca tieto názory nevyvráti, podľahne im a začne zneužívať svoj vplyv, spoločenstvo sa stáva totalitnou sektou. Vodca potom udržuje svoju „charizmu“ obnovením apokalyptických predpovedí, neustálymi nečakanými zmenami v skupine a extrémnymi skúškami viery (Škodová, I. — Škodová, Z. 2002).

4. HLAVNÉ TYPY KULTOV A SIEKT

Rozlišujeme štyri základné typy, skupiny kultov:

1/ Náboženské kultury sú najznámejšie a najpočetnejšie. Orientujú sa na dogmy náboženské. Niektoré vychádzajú z Biblie, iné z orientálnych náuk, alebo sú kombináciou rôznych náboženstiev, ďalšie sú čírym výmyslom zakladateľov. Väčšina z nich tvrdí, že sa zaujímajú len o duchovné veci. Za povšimnutie stojí prepych, v ktorom žijú vedúci týchto skupín, ich rozsiahle podnikanie a pod. Názvy niektorých z nich: Radžníšova sekta, Baháizmus, Háre Krišna, Srí Chinmoy, Eckankar, Svätýňa ľudu, Moonova sekta, Cirkev zjednotenia, Mormoni, Svedkovia Jehovovi, Cirkev Ježiša Krista Svätých posledných dní, Božie deti, Satanské kultury.

2/ Politické kultury sa organizujú okolo určitej politickej dogmy, ktorá je jediným riešením celosvetových problémov. Názvy niektorých politických kultov: Árijský národ, Robotnícka demokratická strana Kalifornie, Club of Life, Akadémia pre humanistické štúdiá.

3/ Psychoterapeuticko-výchovné kultury sprostredkujú duchovné vízie a osvietenia. Usporiadávajú semináre zamerané na zmenu osobnosti. Okamžite po „psychoterapeutickej“ intervencii má každý účastník pocítiť zmenu a vyriešiť všetky svoje problémy. Absolventovi je ponúknutý vyšší stupeň týchto sústreďení, za pochopiteľne vyšší honorár, ako aj členstvo v skupine. „Terapeuti“ často nemajú psychologické

vzdelanie. Mnohokrát je absolvovanie takýchto seminárov spúšťačom psychických chorôb. Medzi psychoterapeuticko — výchovné kulty patria: Scientologická cirkev, Dianetika, Hnutie New Age, EST-Werner Erhard and Associates-Erhardove výcvikové semináre, alebo novšie Fórum, Trnascendentálna meditácia.

4/ Komerčné kulty za božstvo považujú zisk, bohatstvo. Veria v silu peňazí a v úspech za každú cenu. Sú to pyramidové organizácie, ktoré sľubujú rýchly zisk, vysoký zárobok. Kto je prijatý, musí si zaplatiť školenie a potom ho pošlú predávať ich výrobky. Svojich „zamestnancov“ manipulujú strachom, pocitom viny, často ich sexuálne zneužívajú. (Funke a kol. 1998).

5. VÝZNAM A DÔLEŽITOSŤ PREVENČIE

Medzi toxikomániou a sektárstvom existujú značné podobnosti. Svetová zdravotnícka organizácia na definovanie toxikomanického správania stanovuje tri kritériá: návyk, závislosť a postupné zvyšovanie užívaných dávok. V prípade člena sekty dochádza k postupnému návyku na rituálne správanie. Závislosť spočíva v postupnej deštrukcii referenčných systémov. Na jednej strane ide o ideologickú závislosť, získanú prostredníctvom sektárskeho myslenia. Na druhej strane sa jedná aj o závislosť sociálnu, ktorá je spôsobená príslušnosťou k skupine, vnímanej ako jediný ostrovček bezpečia. Tento fakt prívržencov sekty ešte viac stmeluje a izolovanosť od spoločnosti narastá. Tretia fáza postupného narastania nátlaku a podriadenosti sa v každom smere podobá získavaniu farmakologického návyku a závislosti.

Aj pre vyššie uvedené skutočnosti pokladáme za veľmi dôležité zvýšiť informovanosť a poukázať na to, že problematika siekt nepatrí len do oblasti náboženskej, duchovnej, ale ide (bez snahy o dramatizáciu) o krok k záchrane životov. Európsky parlament 22. 6. 1999 prijal Rezolúciu o kultoch v Európskej únii. Vyzýva členské štáty, aby poskytovali prístup k objektívnym informáciám o týchto skupinách.

Na Slovensku sa odhaduje existencia a pôsobenie minimálne 25–40 deštruktívnych spoločenstiev, v Čechách asi 60 (Škodová, I. — Škodová, Z. 2002). Členstvo v sekte spôsobuje ohrozenie psychického, ako aj fyzického zdravia a často aj života.

5.1. OHROZENIE PSYCHICKÉHO ZDRAVIA

Objektívne treba uznať, že sa človek, krátko po vstupe do sekty, cíti bezvýhradne šťastný. Sekta však vytvára len ilúziu lásky, ktorá sa neskôr mení na požiadavku absolútnej poslušnosti. Človek sa stáva na skupine závislý. Táto závislosť je zákernejšia, pretože nie je pre člena a jeho okolie taká viditeľná ako napríklad drogová závislosť a nemá o nej prakticky žiadne informácie. Psychická manipulácia vedie k tomu, že človek stráca svoju pôvodnú identitu, ktorá je nahradená kultovou identitou. Mnohé psychologické výskumy potvrdzujú, že bývalí členovia siekt majú po opustení skupiny rôzne psychické problémy: depresia, strach, zvýšená zraniteľnosť, nerozhodnosť, pasivita, narušenie medziludských vzťahov a často nie sú schopní spontánne prežívať svoj život.

Diagnostická príručka DSM-III sa zmieňuje aj o obetiach kultov. Ide o kategóriu 300.15 *atypické disociatívne poruchy*. K patologickým účinkom psychickej manipulácie napríklad *stavy podobné tranzu, derealizácia sprevádzaná depersonalizáciou, a dlhšie*

trvajúce disociatívne stavy, ktoré sa môžu vyskytovať u osôb, ktoré boli podrobené dlhému a intenzívnemu násilnému presvedčovaniu (brainwashing, myšlienková prevýchova a in-doktrínácia v teroristických a kultistických organizáciách) (Hassan 1994, s.246).

5.2 OHROZENIE FYZICKÉHO ZDRAVIA

Mnohé sekty neuznávajú klasickú medicínu, zakazujú návštevu lekára (napríklad Kresťanská veda). Choroba sa často interpretuje ako nedostatok viery, alebo prítomnosť hriechu v živote chorého. Iné náboženské spoločnosti odmietajú lekárske zákroky, ako napríklad očkovanie, transfúziu krvi, či transplantácie (Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia). Imunitný systém členov je oslabený podvýživou, nedostatkom spánku, často trpia bolesťami hlavy, vysokým krvným tlakom, vredovými chorobami žalúdka a dvanástorníka, kožnými chorobami, u žien nepravidelnosťami v menštruačnom cykle.

5.3 OHROZENIE ŽIVOTA

Podľa dostupných informácií bolo v rokoch 1969–2000 spáchaných na celom svete asi 2066 hromadných vrážd a samovrážd príslušníkov siekt a kultov. Sú to prípady, v ktorých bola dokázaná priama súvislosť so sektami. Uvedieme len niekoľko príkladov, kam môže viesť fanatická oddanosť členov sekty svojmu vodcovi, či iracionálne presvedčenia o blížiacej sa apokalypse:

- 1969: svet filmu hlboko zasiahla smrť tehotnej herečky Sharon Tateovej, brutálne zavraždenej Charlesom Mansonom satanistickým prorokom a žiakom Szandora La Veya — autora kultového spisu *Satanská biblia*;
- 18. november 1978: 913 členov žijúcich v komunite Svätýňa ľudu (z toho 260 detí) zomrelo v dôsledku rituálnej hromadnej samovraždy otravou kyanidom v Guyajane — vodcom bol bývalý protestantský pastor Jim Jones, ktorý sa prehlasoval za Boha;
- 13. máj 1985: pri policajnom útoku proti „antitechnologickej“ skupine Move zahynulo 11 ľudí, pričom vznikli škody za 10 miliónov dolárov;

5.4 KTO JE NAJVIAC OHROZENÝ?

1/ Mladí ľudia: Podľa výskumov Výboru pre psychiatriu a náboženstvo v USA asi 50% členov vstupuje do sekty vo veku 18–25 rokov. Najohrozenejšou skupinou sú teda mladí ľudia. Toto obdobie je obdobím zvýšenej kritiky, odmietania kompromisov, odmietania autorít, osamostatňovaním sa od rodičov a hľadania zmyslu života. Často je prvým impulzom navštívenia sekty zvedavosť, alebo prejav vzbury voči autoritám. Totálny príklon k sekte je niekedy sprevádzaný prerušením štúdia, alebo definitívnym odchodom zo školy, z rodiny a presťahovaním sa do izolovanej komunity.

2/ Stredná generácia: V tomto období je dôležitou vývinovou úlohou vyrovať sa s krízou stredného veku. Deti sa osamostatňujú, začínajú zdravotné problémy, niekedy dochádza k manželskej kríze. Tieto udalosti často vyvolávajú pocity osamelosti, prázdnoty, zbytočnosti a človek sa stáva ľahkou obeťou pre náborára sekty. Mnohokrát majú sekty záujem o majetok svojich členov a ľudia v strednom veku sú pre ne lákavým objektom.

3/ Každý človek v záťažovej situácii alebo osobnej kríze: Nikto z nás nie je imúnny, ale v krízovom období sme ešte o niečo zraniteľnejší. Krízou môže byť: strata zamestnania, rozvod, smrť blízkeho, ale aj pozitívne zmeny v živote. Napríklad ukončenie SŠ, či vstup na VŠ. Mladý človek sa ocitne v novej situácii, často v neznámom prostredí, v ktorom nikoho nepozná. Daná situácia vyvoláva pocity osamelosti, neistoty, strachu z budúcnosti a pod. (Nazare-Age, I. 2011).

5.5 VPLYV SIEKT NA DETI

Rodina a rodinné vzťahy sú prekážkou k nekritickému a prioritnému vzťahu k sekte. Ak sa však vytvorí prokreačná rodina, v ktorej budú deti vychovávané v súlade s učeními sekty, o taký zväzok má skupina záujem. V sekte sú rodičovské práva minimalizované, rodič. Role narušené. Deti sú považované za majetok sekty, rodičia na ne nemajú čas kvôli aktivitám, programom, nemôžu sa k nim správať rodičovsky (napr. objatie). Existujú sekty, v ktorých rodičia deti fyzicky alebo iným spôsobom týrajú, príp. hromadné samovraždy. V iných skupinách je súdržnosť rodiny podporovaná až do takej miery, že dieťa trávi všetok svoj čas s rodičom, časté je domáce vzdelávanie — homeschooling. Výchova detí je podriadená učeniu a poriadku sekty, orientovaná na lojalnosť voči vodcovi. Deti sa nemôžu samé rozhodnúť pre opustenie skupiny — sú teda najzraniteľnejšie. Môžu trpieť komplexnou depriváciou:

1/ Telesných potrieb: zlá životospráva, nedostatok spánku, nadmerná záťaž a práca, bitie, v niektorých skupinách aj sex. Zneužívanie.

2/ Psychických potrieb: nemajú stály bazálny vzťah plný dôvery, zákaz citových prejavov, nedostatok primeranej výchovy a stimulácie (Novotný 1996).

6. AKO SA CHRÁNIŤ PRED VPLYVOM ZHUBNÝCH KULTOV

Uvádzame niekoľko rád, ktoré vychádzajú z teoretických poznatkov, i skúseností našich klientov, s ktorými sme mali možnosť rozprávať:

- Pokiaľ Vás osloví osoba, ktorá sa bude snažiť získať od Vás informácie, alebo Vás bude niekam pozývať, najlepšie je vyrukovať so špecifickými otázkami. Tieto otázky sú najúčinnnejšie vtedy, ak ich vyslovíme priateľským spôsobom a trváme na konkrétnych odpovediach. Keďže väčšina siekt získava členov psychickou manipuláciou, náborári si neuvedomujú, že používajú pri získavaní nových členov podvod. Často sú ich odpovede vyhybavé, neurčité. Varovným signálom sú aj odpovede: „Ani sa nedivím, že tomu nerozumieš. Ani ja som tomu zo začiatku nerozumel. Ak chceš zistiť ako to naozaj je, príď sa pozrieť. Veď tak inteligentný človek by sa predsa nedal oklamať“.
- Inou metódou je zmena predmetu rozhovoru. Ak nedostanete jasnú a stručnú odpoveď, pravdepodobne niečo nie je v poriadku. Ak chcete v rozhovore pokračovať, vypýtajte si ich adresu a môžete sa im ozvať sami.
- Nikdy nedávajte adresu, alebo telefónne číslo osobe, ktorú podozrievate z angažovanosti v nejakej sekte.
- Nedajte sa vyprovokovať k osobným informáciám.

Odporúčame pýtať sa na tieto otázky:

- Ako dlho funguje Vaša skupina? Chcete ma získať pre nejakú organizáciu? Snažte sa čo najrýchlejšie určiť, s kým máte do činenia.
- Môžete mi povedať mená niektorých organizácií, s ktorými je Vaša skupina prepojená?
- Kto je hlavný vedúci? Aká je jeho minulosť? Má záznam v registri trestov? Akú má kvalifikáciu? Ak bude odpovedať vyhýbavo, spýtajte sa ho: Ako ste sa mohol stať členom skupiny bez týchto informácií?
- Čomu verí Vaša skupina? Väčšinou Vám náborár povie, že ak Vás to zaujíma, môžete sa zúčastniť ich seminárov. Nedajte sa odbiť. Solídna skupina vie zhrnúť základnú vierouku veľmi ľahko.
- Čo sa očakáva od toho, kto sa stane členom Vašej skupiny? Musí odísť zo školy, zo zamestnania, od rodiny? Musí opustiť blízkych, ktorí s jeho rozhodnutím nesúhlasia? Musí sa vzdať svojho majetku v prospech skupiny?
- Považuje niekto Vašu skupinu za problémovú? Ak Vás ľudia kritizujú, aké majú výhrady?
- Aký má Vaša skupina vzťah k bývalým členom? Už ste hovoril s ex-členom? Mal ste možnosť zistiť, prečo odišiel? Obmedzuje skupina styk s bývalými členmi?
- Vymenujte tri veci, ktoré sa Vám na skupine a na vedúcom nepáčia? Pravdepodobne touto otázkou náborára veľmi prekvapíte. Pochopte, on je vedený tak, aby sa neodvážil kritizovať. Nie je mu umožnené používať svoj rozum, nemá prístup k všetkým informáciám. Kritika je považovaná za hriech.
- Nedovoľte, aby Vás premohla zvedavosť. Príliš mnoho ľudí sa stalo obeťou týchto organizácií, pretože si myslelo, že to zvládnu. Riskovať takéto nebezpečenstvo sa nevypláca.

ZÁVER

Medzi základné občianske práva a slobody patrí aj sloboda vierovyznania. Je zakotvená v Deklarácii ľudských práv, ako aj v Ústave SR. Každý človek má právo veriť tomu, čo uzná za vhodné. Ak niekto chce veriť tomu, že Moon, Sri Chinmoy, alebo Jehova je skutočným Bohom, nemal by mu v tom nikto brániť. Čo však s tým, keď nejde o slobodné rozhodnutie človeka? Cieľom nášho odborného príspevku nebolo, ani nie je, kritizovanie učenia náboženských spoločností. Ide o snahu o zabránenie šírenia donucovacích ideológií a psychickej manipulácie, chceme informovať, ako sa pred spomínanými negatívnymi javmi môžeme chrániť.

LITERATÚRA:

- ABGRALL J. M., 1996. *Mechanismus sekt, z franc. Orig. La mécanique des sectes*, Payot-Rivages. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-774-7.
- ENROTH, Ronald M., 1995. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat domů. 80-85495-29-5.
- FUNKE, K. a kolektív, 1998. *Malý slovník sekt*, 1. vydanie, Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladatelství. ISBN 80-7192-246-3.
- HASSAN, S., 1994. *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultu*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka. ISBN 80-85880-03-2.
- IVANOVÁ, M. — ŠALINGOVÁ, M. — MANÍKOVÁ, Z., 1990. *Slovník cudzích slov*. 3. vyd. Bratislava: SPN. ISBN 80-08-00006-6.
- NAZARE-AGE, I., 2011. *Nenechte sebou manipulovat*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-925-5.
- NOVOTNÝ, O., 1996. *Za cizím však nepůjdou*. Praha: Oliva. 80-85942-20-8.
- ŠKVARIL, R., 1995. *Had leze z víry*. Praha: Talpress. ISBN 80-85609-93-2.
- ŠKODOVÁ, I. — ŠKODOVÁ, Z., 2002. *Všetko, čo ste chceli vedieť o sektách, ale nemali ste sa koho spýtať*. Banská Bystrica: Brožúrka OZ Integra.
- VÁGNEROVÁ, M., 2002. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-678-0.